

18. Създаване на потребители и групи - Linux Ubuntu

Създаване на нови акаунти

Създаването на акаунт става много лесно, независимо кой от начините бихте предпочели - графичен конфигуризатор или команден ред. Важното е да създадете този акаунт правилно.

При създаването на акаунт администраторът задава парола за него.

Трябва да отбележим преди всичко, че Linux винаги ще ви покаже дали вашата парола е ненадеждна, а някои дистрибуции дори няма да ви позволят да зададете такава парола. Всичко зависи от настройката на модула за автентификация.

Стратегии за управление на потребителски групи

При създаването на потребител се създава и група със същото име. Ако вие сте създали потребителя `den`, то ще бъде създадена и група със същото име. Ако работите сам на личния си компютър, тогава няма значение какво ще стане с групата. Ако обаче компютърът се използва от няколко потребители и трябва да осигурите тяхната съвместна работа, тогава трябва да се замислите за управлението на групите.

Има две стратегии:

- На основата на потребителски групи.
- На основата на групи по проекти.

Да се върнем на нашата група `den`. Да си представим, че имаме още потребителите `mark` и `eva`, които работят заедно с `den` и трябва да боравят с общи документи. Тогава можем да добавим тези потребители в групата на `den` и те ще могат да получават достъп до домашната папка на Денис. Това именно е **стратегията на основата на потребителските групи**. Би била подходяща за малки компании, състоящи се от 3 до 5 човека.

Втората стратегия се състои в създаването на групи за различни отдели, например `dev` - за отдела на разработчиците, `admis` - за администраторите, `sales` - за отдел продажби и т.н. След това в тези групи се добавят съответните потребители и се задават права за всяка група.

Създаване на акаунт с помощта на GUI инструмент

Когато потребителите започнат да използват командния ред на Linux, обикновено забравят за използването на всякакви графични конфигуратори.

В Ubuntu Linux за да добавите потребителски акаунт, отворете прозореца **System Settings** и изберете от него **User Accounts**. Ще се появи прозорец с информация за вашия акаунт. В горния десен ъгъл има бутон **Unlock**. Натиснете го и въведете вашата парола. След това този бутон ще изчезне, а на негово място ще се появи нов - **Lock** - използва се за блокиране на прозореца **User Accounts**. Под списъка с потребителите ще станат активни двата бутона + и -. Първият се използва за добавяне на нов акаунт, а вторият - за изтриване на акаунт. Натиснете бутона +.

Право да създава акаунти има или root потребителят, или потребителят-администратор. Ако вашият акаунт не притежава такива права, няма да може да създадете нов акаунт. Всичко, което ще можете да правите, е да промените параметрите на вашия акаунт.

Въведете потребителско име, изберете тип на акаунта (**Account Type**) - обикновен (**Standard**) или администраторски (**Administrator**). Обърнете внимание: в Ubuntu конфигураторът не позволява да бъде зададена потребителска парола при създаването на акаунт. За създаването на акаунта натиснете бутона **Add**.

След създаването на акаунта трябва да му зададем парола. Селектирайте този акаунт и натиснете бутона **Account disabled**. Ще се появи прозорец за задаване/промяна на паролата на акаунта. Задайте парола, потвърдете я и натиснете бутона **Change**.

Промяната на паролата на собствения акаунт става по аналогичен начин. Щракнете върху полето за въвеждане срещу надписа **Password** при избран вашия акаунт и ще се появи аналогичен прозорец за промяна на паролата.

Може да зададете или промените парола и с командата **passwd**. Въведете командата:

```
sudo passwd <логин>
```

Първо системата ще Ви поиска Вашата парола, а след това паролата на съответния потребител и потвърждението ѝ.

Създаване на акаунт с помощта на команден ред

За създаването на потребителски акаунт се използва или командата **adduser**, или **useradd** - всичко зависи от дистрибуцията. Има дистрибуции, в които присъстват и двете команди или едната от тях се явява символна връзка към другата. По-често се използва първата команда.

В повечето дистрибуции командата **adduser** просто добавя във файла **/etc/passwd** акаунта на потребителя. В дистрибуциите Debian и Ubuntu командата **adduser** иска контактна информация (пълното име на потребителя, телефонен номер и т.н.), а също веднага задава паролата на потребителя.

Ако във вашата дистрибуция командата **adduser** не иска потребителска парола, а просто добавя новия акаунт, тогава трябва да въведете още и командата **passwd <потребителско име>**, за да зададете паролата, иначе потребителят няма да може да влезе в системата.

Напомням, че за да добавите потребителски акаунт, са необходими **root** права, които потребителят може да получи чрез **su** или **sudo**, ако фигурира в **/etc/sudoers** и му е разрешена операцията добавяне на потребител.

При добавянето на нов акаунт настъпват следните действия:

- **Акаунтът се добавя във файла /etc/passwd** - това е малка база данни за потребителите в текстов формат. Този файл могат да виждат всички потребители.
- Ако при създаването на акаунт инструментът поиска парола, тя ще бъде добавена във файла **/etc/shadow**. Паролите в този файл се съхраняват в зашифрован вид, а достъп до него има само **root**. Командата **passwd <име>**, променяща паролата на потребителя, нанася промени именно в този файл.
- Създава се домашна папка **/home/<име>** и в нея се копира съдържанието на папка **/etc/skel**.
- Създава се пощенска кутия на потребителя в папка **/var/spool/mail**.
- За собственик на папката **/home/<име>** и на всички файлове и папки в него се определя създаваният потребител.

Обърнете внимание: ако желаете да добавите някакъв файл в папката на всеки от потребителите, просто го поставете в **/etc/skel** - при създаването на нов акаунт системата автоматично ще копира съдържанието на тази папка в домашната папка на потребителя.

Модифициране на акаунт

Графични инструменти

За промяна на акаунт можем да използваме същите инструменти, каквито използвахме и за създаването на нов.

В Ubuntu първо трябва да разблокирате прозореца **User Accounts**, да изберете акаунта, който искате да модифицирате, и да щракнете върху полето, което желаете да промените.

Командите **usermod** и **passwd**

За задаване и промяна на паролата на потребителя се използва командата **passwd**:

sudo passwd <име>

Ако желаете да промените собствената си парола, не е нужно да посочвате име:

\$ passwd

Командата **usermod** се използва за задаване на останалите (без паролата) параметри на акаунта, форматът на извикване на тази команда е следният:

sudo usermod [параметри] акаунт

Параметрите на командата **usermod** са описани в таблица 14.1.

Параметър	Описание
-a, -append	Добавя потребителя в допълнителна група. Използва се само с параметър -G
-c, --comment коментар	Позволява да добавите коментар за акаунта на потребителя.
d, -home папка	Задава нова домашна папка за потребителя. Ако бъде зададен параметър -m, текущата домашна папка на потребителя ще бъде пренесена в новата домашна папка, която ще бъде създадена, ако не съществува.
-e, --expiredate дата	Дата на изтичане на акаунта на потребителя. При достигането на тази дата потребителският акаунт ще бъде блокиран. Датата се задава във формат ГГГГ-ММ-ДД. Ако не бъде зададена дата, изтичането на акаунта няма да бъде активирано.
-f, --inactive дни	След посоченото число дни, които изминат след остаряването на паролата, акаунтът ще бъде блокиран. Стойност -1 означава, че тази възможност не се използва, а 0 - акаунтът ще бъде блокиран веднага след остаряването на паролата.

-g, --gid група	Задава име или GID на първичната група на потребителя. Група с такова име/GID трябва да съществува. Всички файлове в домашната папка на потребителя, които са принадлежали на бившата първична група, сега ще принадлежат на новата група.
-G, --groups група1 [, група2,...,групаN]	Списък с допълнителните групи, в които се намира потребителят. Изброяването на групите се пише със запетайка без допълнителни интервали. Например -G group1 ,group2.
-l, --login ново_име	Сменя името на потребителя с ново_име.
-L, --lock	Блокира акаунта на потребителя. Този параметър не може да се използва с -p или -l.
-m, --move-home	Премества домашната папка. Използва се заедно с параметър -d.
-o, --non-unique	При използване с -u може да бъде зададен не уникален UID (индикатор на потребителя).
-p, --password парола	Шифрованата стойност на паролата, която връща функцията crypt. Не се препоръчва използването на този параметър, тъй като другите потребители ще могат да видят нешифрованата парола в списъка с процесите.
-R, -root chroot	Извършва промени в папка chroot и използва конфигурационните файлове от тази папка.
-s, --shell обвивка	Задава обвивка за потребителя. Ако обвивка не бъде зададена, ще бъде използвана обвивката по подразбиране.
-u, --uid UID	Задава нов UID на потребителя, който трябва да бъде уникален.
-U, --unlock	Разблокира акаунта на потребителя.

Да разгледаме няколко примера:

```
# usermod -d /home/new_home -m eva
```

```
# usermod -L eva
```

```
# usermod -G sales, sudo alina
```

Първата команда задава нова папка за потребителя eva. Сега тя вече ще се казва /home/new_home. Старите файлове (от папка /home/eva) ще бъдат преместени в новата домашна папка.

Втората команда блокира акаунта на потребителя eva. Третата команда добавя потребителя alina в групите sales и sudo.